

Π 2107 – Ειδική Αγωγή και αποτελεσματική διδασκαλία

Ενότητα 8.1: Νοητική αναπηρία.

Σουζάνα Παντελιάδου
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Νοητική αναπηρία

- Νοητική καθυστέρηση.
- Νοητική υστέρηση.
- Νοητική ανεπάρκεια.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1/4

Υφίσταται ως κατάσταση από την αρχή της ύπαρξης του ανθρώπινου είδους.

- Προϊστορικοί χρόνοι: η πρωταρχική φροντίδα ήταν η επιβίωση και συνεπώς επιλεγόταν ο θάνατος μέσω της εγκατάλειψης ή της εξόντωσης.
- Αρχαίοι χρόνοι: απουσία οργανωμένης περίθαλψης που εξαρτιόταν από τη τάξη του ατόμου.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2/4

- Βυζαντινοί χρόνοι: με τη βοήθεια της εκκλησίας ιδρύονται φιλανθρωπικά ιδρύματα όπου τα άτομα με βαριά καθυστέρηση μάθαιναν ορισμένα απλά επαγγέλματα.
- Μεσαίωνας (Δυτική Ευρώπη): τα άτομα με νοητικές αναπηρίες εκδιώκονταν από τις κοινότητες και συχνά βασανίζονταν γιατί η ύπαρξη μιας αναπηρίας θεωρούνταν τιμωρία του Θεού, ή σημάδι κατοχής από δαιμονικά στοιχεία.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3/4

- 18^{ος} αιώνας (Γαλλική και Αμερικανική Επανάσταση): επικρατούν οι ιδέες της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού. Η πεποίθηση ότι νοητικές ασθένειες είναι αρρώστιες και όχι δαιμονική κατοχή επικρατεί. Αρχίζουν οι προσπάθειες της οργανωμένης περίθαλψης και αγωγής (Pestalozzi, Itard).
- 19^{ος} αιώνας: ευρύτερη εφαρμογή της «θεραπευτικής παιδαγωγικής». Παρά τις βελτιώσεις υπάρχει μεγάλη απομόνωση των ατόμων με νοητική καθυστέρηση ώστε να προστατευθεί η κοινωνία από τα «ανεπιθύμητα στοιχεία».

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 4/4

20^{ος} αιώνας: σηματοδοτεί το ξεκίνημα της επιστημονικής μελέτης για τη νοητική καθυστέρηση (Binet-Simon). Η εκπαίδευση των ατόμων με νοητική καθυστέρηση γίνεται μέρος (αν και διαχωρισμένο) του εκπαιδευτικού συστήματος. Μικρές αλλαγές ως τη δεκαετία του '50. Από τη δεκαετία του '60 και μετά εμφανίζονται νέες ιδέες και πρότυπα αγωγής όπως η «ομαλοποίηση», (normalization), η αποϊδρυματοποίηση, η ένταξη, η αυτόνομη διαβίωση, η επαγγελματική αποκατάσταση στην ελεύθερη αγορά εργασίας κ.λπ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1/2

1798: Νότια Γαλλία –Ο Βίκτωρ της Aveyron.

Η διαφωνία των Pinel και Itard.

Σημαντικός σταθμός η υποχρεωτική εκπαίδευση.

1863: Γερμανία – ιδρύεται η πρώτη ειδική τάξη στον κόσμο.

1904: Γαλλία – Δημιουργία ειδικής επιτροπής για την αξιολόγηση και τον εντοπισμό παιδιών με ελαφρά νοητική καθυστέρηση.

Έως το 1950 κυρίαρχη η ιδρυματική φροντίδα.

Στην Ελλάδα

- το 1929 ψηφίζεται ο νόμος 4397, που αναφέρεται στην εκπαίδευση των «πνευματικώς ανωμάλων».
- το 1937 ιδρύεται το πρώτο ειδικό σχολείο (Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών) στην Καισαριανή.
- από το 1958 η εκπαίδευση και η φροντίδα περνάει κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, ενώ το κράτος επανέρχεται σταδιακά μετά το 1969.

Παραδοσιακός ορισμός

«Η νοητική καθυστέρηση αναφέρεται σε γενική λειτουργία κάτω του φυσιολογικού, η οποία ξεκινά από την αναπτυξιακή περίοδο και συνδέεται με βλάβες στην προσαρμοστική συμπεριφορά».

(AAMD, American Association on Mental Deficiency, 1959).

Ορισμός νοητικής καθυστέρησης

- Η νοητική καθυστέρηση αναφέρεται σε πραγματικούς περιορισμούς στη παρούσα λειτουργία (ενός ατόμου). Χαρακτηρίζεται από σημαντικά κατώτερη νοητική λειτουργία που συνυπάρχει με σχετιζόμενους περιορισμούς σε δύο ή περισσότερες από τις δέκα ακόλουθες εφαρμοσμένες περιοχές των προσαρμοστικών δεξιοτήτων: επικοινωνία, φροντίδα του εαυτού, ζωή στο σπίτι, κοινωνικές δεξιότητες, χρήση της κοινότητας (community use), αυτο-διεύθυνση, υγεία και ασφάλεια, λειτουργικές ακαδημαϊκές δεξιότητες, ελεύθερος χρόνος και εργασία (AAMR, 1992).

AAMD 1/2

Γενική νοητική λειτουργία:

καθορίζεται από τα αποτελέσματα μέτρησης με σταθμισμένα τεστ γενικής νοημοσύνης τα οποία αναπτύχθηκαν για το σκοπό αυτό.

Κάτω του φυσιολογικού:

προσδιορίζεται με ΔN 70 και κάτω σε σταθμισμένα τεστ νοημοσύνης. Το ανώτερο αυτό όριο μπορεί να επεκταθεί και μέχρι το 75 και άνω ανάλογα με την αξιοπιστία του κριτηρίου που χρησιμοποιείται.

AAMD 2/2

- **Βλάβες στην προσαρμοστική συμπεριφορά:**

ορίζονται οι σημαντικοί περιορισμοί στην αποτελεσματικότητα του ατόμου να ανταποκριθεί στα δεδομένα ωρίμανσης, μάθησης, ατομικής ανεξαρτησίας και/ή κοινωνικής υπευθυνότητας τα οποία είναι αναμενόμενα για την ηλικία και την πολιτισμική ομάδα και καθορίζονται με κλινική εκτίμηση και σταθμισμένες κλίμακες.

- **Αναπτυξιακή περίοδος:**

καθορίζεται από τη σύλληψη μέχρι το 18^ο έτος της ηλικίας.

ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

«Η νοητική ανεπάρκεια δεν είναι κάτι που έχουμε όπως γαλάζια μάτια ή κακή καρδιά ούτε είναι κάτι που είμαστε όπως κοντοί ή λεπτοί, δεν αποτελεί μια ιατρική ανεπάρκεια ή νοητική διαταραχή. Η νοητική ανεπάρκεια είναι μια ιδιαίτερη κατάσταση λειτουργίας που αρχίζει από την παιδική ηλικία και χαρακτηρίζεται από περιορισμούς τόσο στις νοητικές ικανότητες όσο και στις ικανότητες προσαρμογής. Αντικατοπτρίζει το σημείο τομής ανάμεσα στις δυνατότητες του ατόμου και στις δομές και στις προσδοκίες του περιβάλλοντος».
(AAMR, 2004).

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η λειτουργικότητα ενός ανθρώπου μπορεί να αλλάξει ανάλογα με τις προσδοκίες μας και το είδος υποστήριξης που του παρέχουμε.

Σημαντικός ρόλος της υποστήριξης του περιβάλλοντος.

Η υποστήριξη γίνεται σημαντικό χαρακτηριστικό της νέας προσέγγισης – ορισμού.

Κατηγορίες ατόμων με ν. κ. 1/5

- **Ελαφρά νοητική καθυστέρηση** (50-55 έως 70).

Είναι η πολυπληθέστερη ομάδα (85-87%). Σοβαρός παράγοντας καθυστέρησης η κληρονομικότητα και περιβαλλοντικές αιτίες, αλλά δεν υπάρχουν αναγνωρίσιμα οργανικά αίτια.

Τα παιδιά αυτής της ομάδας αναπτύσσονται στον κοινωνικό, γλωσσικό και κινητικό τομέα με αργότερο ρυθμό από τους συνομηλίκους τους. Οι αναπτυξιακές τους δυσκολίες μπορεί να μην γίνουν αντιληπτές τον πρώτο διάστημα, αλλά γίνονται εμφανείς όταν τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο. Κατάλληλο σχολικό πλαίσιο είναι το γενικό σχολείο με την βοήθεια του τμήματος ένταξης ή της παράλληλης στήριξης.

Κατηγορίες ατόμων με ν. κ. 2/5

- **Μέτρια ν. κ.:** (δ. ν. 35-40 έως 50-55).
(ποσοστό 6-10% του συνολικού πληθυσμού).

Εμφανίζονται σημαντικές δυσκολίες προσαρμοστικής συμπεριφοράς.

Αναγνωρίζονται από την γέννησή τους και η καθυστέρηση οφείλεται κυρίως σε βιολογικούς παράγοντες. Οι αναπτυξιακές τους δυσκολίες εμφανίζονται από την προσχολική ηλικία. Η σχολική εκπαίδευση γίνεται στο ειδικό σχολείο και καθώς μεγαλώνουν αυξάνουν οι διαφορές τους με τα υπόλοιπα άτομα.

Κατηγορίες ατόμων με ν. κ. 3/5

- **Σοβαρή ή βαριά ν. κ.:** (δ. ν. 20-25 έως 35-40).
(Ποσοστό περίπου 4%).

Αναγνωρίζονται από την γέννησή τους γιατί εκτός από τις άλλες συνθήκες αναπηρίας εμφανίζουν προβλήματα στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Έως πρόσφατα τα περισσότερα από αυτά τα άτομα βρισκόταν σε ιδρύματα. Με την βοήθεια της εκπαιδευτικής τεχνολογίας μπορεί να αυξηθεί το εύρος των δεξιοτήτων προς διδασκαλία και να αποκτήσουν μεγαλύτερη ανεξαρτησία ως ενήλικες. Η εκπαίδευση τους γίνεται σε ειδικά σχολεία.

Κατηγορίες ατόμων με ν. κ. 4/5

Η Αμερικανική Εταιρεία Νοητικής Καθυστέρησης
(*American Association of Mental Retardation-AAMR*)

πρότεινε ένα νέο σύστημα κατηγοριοποίησης το οποίο επικεντρώνεται περισσότερο στις ικανότητες αυτών των ατόμων, παρά στους περιορισμούς και στις αδυναμίες τους. Οι κατηγοριοποιήσεις αυτού του τύπου βασίζονται στην ανάγκη για υποστήριξη.

Κατηγορίες ατόμων με ν. κ. 5/5

ανάλογα με τις ανάγκες υποστήριξης διαμορφώνονται οι ακόλουθες κατηγορίες

- (α) περιοδική–μη συνεχής υποστήριξη.
- (β) περιορισμένη υποστήριξη.
- (γ) διευρυμένη υποστήριξη.
- (δ) διαρκής και διάχυτη (σε όλους τους τομείς) υποστήριξη.
- Αντιστοιχία μεταξύ των δύο συστημάτων κατηγοριοποίησης.

Πίνακας 1: Επίπεδα ΝΚ και Υποστήριξης σύμφωνα με τον ορισμό της AAMR του 2002

Ήπια	Μέτρια	Βαριά	Βαθιά
ΔΝ = 50-55 έως 70-75.	ΔΝ = 30-35 έως 50-55.	ΔΝ = 20-25 έως 30-35.	ΔΝ κάτω του 20.
Περιοδική υποστήριξη.	Περιορισμένη υποστήριξη.	Διευρυμένη υποστήριξη.	Διαρκής υποστήριξη.
Εννοιολογικές + κοινωνικές προσαρμοστι-κές δεξιότητες.	Εννοιολογικές + κοινωνικές προσαρμοστι-κές δεξιότητες.	Εννοιολογικές, κοινωνικές & πρακτικές προσαρμοστι-κές δεξιότητες.	Εννοιολογικές, κοινωνικές & πρακτικές προσαρμοστι-κές δεξιότητες.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 1/3

Ελαφρά νοητική καθυστέρηση: σε αυτή τη κατηγορία ατόμων τα αίτια είναι συχνά ασαφή (80-90% των περιπτώσεων). Αυτή η δυσκολία προσδιορισμού ισχύει κυρίως στην περίπτωση των περιβαλλοντικών ή ψυχοκοινωνικών αιτίων (φτωχό κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον).

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 2/3

Μέτρια ή βαριά νοητική καθυστέρηση: τα αίτια είναι σχεδόν πάντα σαφή και είναι βιολογικά ή γενετικά. Έχουν κατηγοριοποιηθεί από την AAMD (1983):

- Λοιμώξεις και δηλητηριάσεις.
- Τραύματα και φυσικοί παράγοντες.
- Μεταβολισμός ή διατροφικοί παράγοντες.
- Μακροσκοπική εγκεφαλική ασθένεια (μεταγενετική).
- Άγνωστες επιδράσεις στο έμβρυο.
- Χρωμοσωμικές ανωμαλίες.
- Ανωμαλίες κατά την κύηση.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 3/3

Η AAMD (Grossman, 1983), περιλαμβάνει δύο ακόμη κατηγορίες που αφορούν στις:

- Ψυχιατρικές διαταραχές.
- Επιδράσεις του περιβάλλοντος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 1/6

Ελαφρά νοητική καθυστέρηση:

- Κοινωνικά χαρακτηριστικά: μπορεί να είναι παρόμοια με αυτά των ατόμων χωρίς νοητική καθυστέρηση με συνέπεια εκτός σχολείου (γνωστικός τομέας), να μην αναγνωρίζονται ως άτομα με νοητική καθυστέρηση ή να έχουν χαμηλότερες κοινωνικές δεξιότητες και να είναι απαραίτητη η εκπαίδευση.
- Γνωστικά χαρακτηριστικά: κατακτούν τις γνώσεις των τελευταίων τάξεων του δημοτικού σχολείου. Η ομάδα αυτή αντιμετωπίζει συχνά προβλήματα στη χρήση γνωστικών και στρατηγικών δεξιοτήτων, προβλήματα προσοχής και γενίκευσης και προβλήματα στη βραχυχρόνια μνήμη.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 2/6

Ελαφρά νοητική καθυστέρηση:

- Φυσικά και κινητικά χαρακτηριστικά: μπορεί να έχουν σχετικά χαμηλότερες κινητικές ικανότητες από τον υπόλοιπο πληθυσμό χωρίς να είναι απαραίτητο αλλά δεν παρουσιάζουν γενικά σοβαρά προβλήματα υγείας. Η παρουσία τέτοιων προβλημάτων οφείλεται συνήθως στις συνθήκες που επικρατούν στο συγκεκριμένο πληθυσμό (κακές διατροφικές συνήθειες, κακή ιατρική φροντίδα, προβλήματα στα δόντια κ.λπ.).
- Συναισθηματικά χαρακτηριστικά: μπορεί να μη διαφέρουν από αυτά του υπόλοιπου πληθυσμού. Δυσκολία στην αναγνώριση του γεγονότος της διάρκειας της αναπηρίας. Η ύπαρξη του εξωτερικού κέντρου ελέγχου δομεί αρνητική αυτοεικόνα και μικρές δυνατότητες ελέγχου της ζωής. Είναι σημαντική η δόμηση θετικής αυτοεικόνας και η ύπαρξη επιθυμιών και στόχων. Θετικά χαρακτηριστικά είναι η καλοσύνη και η απλότητα, ο αυθορμητισμός καθώς και το ειλικρινές ενδιαφέρον για τους άλλους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 3/6

Μέτρια νοητική καθυστέρηση:

- Κοινωνικά χαρακτηριστικά: σοβαρές δυσκολίες προσαρμοστικής συμπεριφοράς με συνέπεια την απόρριψη και την απομόνωση. Η εκπαίδευση στις κοινωνικές δεξιότητες θεωρείται τις περισσότερες φορές απαραίτητη.
- Γνωστικά χαρακτηριστικά: μπορούν να κατακτήσουν τις γνώσεις των πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου. Προβλήματα εντοπίζονται στους ίδιους τομείς με την ομάδα της ελαφριάς νοητικής καθυστέρησης σε μεγαλύτερο βαθμό. Προβλήματα στο αυτόνομο νευρικό σύστημα μπορεί να οδηγήσουν επίσης σε γνωστικές δυσλειτουργίες.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 4/6

Μέτρια νοητική καθυστέρηση:

- Συναισθηματικά χαρακτηριστικά: πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η προβληματικότερη ιδιοσυγκρασία και συναισθηματική φύση των ατόμων με νοητική καθυστέρηση μπορεί να συνδέεται με την αναχαίτιση της ανάπτυξης του γνωστικού συστήματος. Τα βρέφη με σοβαρότερες νοητικές καθυστερήσεις ίσως χρειάζονται εξωτερική βοήθεια για να μειώσουν τη διέγερσή τους.
- Φυσικά και κινητικά χαρακτηριστικά: έχουν χαμηλότερες φυσικές και κινητικές ικανότητες από τον υπόλοιπο πληθυσμό εξαιτίας και των βλαβών του κεντρικού νευρικού συστήματος ή των γενετικών ανωμαλιών όπως το σύνδρομο Down.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 5/6

Βαριά και βαθιά νοητική καθυστέρηση:

- Κοινωνικά χαρακτηριστικά: χαμηλές κοινωνικές δεξιότητες και εξάρτηση από το περιβάλλον. Η βίωση του περιβάλλοντος μέσω των ανθρώπων που φροντίζουν άτομα με βαριά νοητική καθυστέρηση παράγει αρνητικά αποτελέσματα σε κοινωνικό επίπεδο. Η έκφραση της ατομικότητας και της θέλησης των ατόμων με βαριά νοητική καθυστέρηση είναι καλό να υποστηρίζεται από το περιβάλλον τους. Βασικοί στόχοι είναι η εκπαίδευση κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων επικοινωνίας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ 6/6

Βαριά και βαθιά νοητική καθυστέρηση:

- Γνωστικά χαρακτηριστικά: πολύ χαμηλές γνωστικές δεξιότητες. Προβλήματα που σχετίζονται με οργανική αιτιολογία και το κεντρικό νευρικό σύστημα.
- Συναισθηματικά χαρακτηριστικά: η έκφραση συναισθημάτων απευθείας θεωρείται σημαντική. Υπάρχουν πολύ λίγες έρευνες σχετικά με το ρόλο τους και τονίζεται ξανά η σημασία του περιβάλλοντος.

Αρχές εκπαίδευσης και διδασκαλίας για τη νοητική καθυστέρηση.

Σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής

- Τμήματα ένταξης.
- Α΄ βάρθμια εκπαίδευση.

Ειδικό νηπιαγωγείο.

Ειδικό δημοτικό.

- Β΄ βάρθμια εκπαίδευση.

Ειδικό Γυμνάσιο, Γυμνάσιο μαθητών με προβλήματα ακοής.

Ειδικά Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

ΤΕΕ α΄ βαθμίδας (επίπεδο γυμνασίου).

ΤΕΕ β΄ βαθμίδας (επίπεδο λυκείου).

Περιεχόμενο αναλυτικού προγράμματος μαθητών με ν. κ. 1/4

(α) λειτουργικές ακαδημαϊκές δεξιότητες:

(γραφή, ανάγνωση, αριθμητική) που βοηθούν σημαντικά τον μαθητή με ν. κ. στην εργασία και στη ζωή στην κοινότητα.

Περιεχόμενο αναλυτικού προγράμματος μαθητών με ν. κ. 2/4

(β) δεξιότητες καθημερινής ζωής: Φροντίδα του εαυτού, προσωπικών αναγκών, χειρισμός των οικονομικών και διατήρηση σπιτιού, οικογενειακή ζωή, σχεδιασμός γευμάτων, αγορά ρουχισμού, διαχείριση ελεύθερου χρόνου, μετακίνηση, υπευθυνότητα ως πολίτης.

Περιεχόμενο αναλυτικού προγράμματος μαθητών με ν. κ. 3/4

(γ) προσωπικές-κοινωνικές δεξιότητες:

Κατανόηση των αναγκών, των ενδιαφερόντων και των ικανοτήτων.

Ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης.

Επίτευξη μιας κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς.

Διατήρηση καλών διαπροσωπικών δεξιοτήτων.

Επίτευξης της μεγαλύτερης δυνατής ανεξαρτησίας.

Περιεχόμενο αναλυτικού προγράμματος μαθητών με ν. κ. 4/4

(δ) προεπαγγελματικές δεξιότητες:

Γνωριμία και διερεύνηση επαγγελμάτων.

Ύπαρξη επαρκών σωματικών και κινητικών δεξιοτήτων.

Ανάπτυξη σωστών εργασιακών συνηθειών και συμπεριφορών.

Ακολουθεί η διερεύνηση και ο σχεδιασμός των επαγγελματικών επιλογών.

Η καθοδήγηση και η προετοιμασία για τη σταδιοδρομία.

Διδακτικές προσεγγίσεις 1/2

- Ομαδοσυνεργατική μάθηση και ο ρόλος του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης -Οργάνωση τάξης σε ομάδες εργασίας.
- Παιχνίδι (π.χ. σκάκι), αλληλεπιδραστικές ρουτίνες (ενέργεια που επαναλαμβάνεται καθημερινά) και ενεργός μάθηση στο φυσικό περιβάλλον (μέθοδος επιλογής απόφασης).
- Επιβράβευση συμπεριφοράς (με λεκτική ή υλική ανταμοιβή) συνδυαστικά με την τεχνική του αυτοελέγχου της συμπεριφοράς.

Διδακτικές προσεγγίσεις 2/2

- Ανάλυση έργου (τεχνική διδασκαλία όπου μια δραστηριότητα παρουσιάζεται σε μικρά παρατηρήσιμα μέρη) και άμεση διδασκαλία
- Φυσική, λεκτική και εναλλακτική παρακίνηση (prompting) καθώς και καθυστερημένη παρακίνηση (delayed prompting) και χρονική καθυστέρηση (time delay)
- Επιλογή απόφασης (choice making)
- Επαυξημένη υπόδειξη (κατανόηση διάκρισης δύο στοιχείων) και σαμποτάζ (ανατροπή μιας αλληλεπιδραστικής ρουτίνας και δημιουργία κατάστασης προβληματισμού).

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ 1/2

Εντοπίζονται σε όλο το φάσμα της ζωής ενός ατόμου με νοητική καθυστέρηση και είναι αποτέλεσμα της αναγνώρισης των κοινωνικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του ατόμου κυρίως στις Η.Π.Α. και την Ευρώπη. Οι κυριότεροι προβληματισμοί που εμφανίστηκαν μετά τη δεκαετία του '60 είναι:

- Η ένταξη: η τοποθέτηση του μαθητή με νοητική καθυστέρηση στο κανονικό σχολείο.
- Η αποϊδρυματοποίηση: η μετακίνηση δηλαδή των ατόμων με νοητική καθυστέρηση εκτός ιδρυμάτων και η εγκατάστασή τους στη κοινότητα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ 2/2

- Η ανεξάρτητη ή αυτόνομη διαβίωση: η εκμάθηση όλων των απαραίτητων κοινωνικών δεξιοτήτων, δεξιοτήτων καθημερινής ζωής, ασφάλειας κ.λπ. με σκοπό να μπορέσει το άτομο να ζήσει όσο πιο ανεξάρτητα γίνεται στη κοινότητά του σε δικό του σπίτι.
- Η επαγγελματική αποκατάσταση στην ελεύθερη αγορά εργασίας: αυτή η ιδέα αποσκοπεί στην εύρεση εργασίας στην ελεύθερη αγορά εργασίας και παρέχεται υποστήριξη στην εκμάθηση της εργασίας και για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Πίνακες.
- Πίνακας 1: <Μούρτζιου Δήμητρα, Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης: ένα σχολείο για όλους, Θεσσαλονίκη 2014, σ. 3>
<<http://invenio.lib.auth.gr/record/135839/files/GRI-2015-13781.pdf?version=1>>.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σουζάνα Παντελιάδου. «Π 2107 – Ειδική Αγωγή και αποτελεσματική διδασκαλία. Νοητική αναπηρία». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS302/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

